

AKATALPA

Aralık 2008 - Sayı 108

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

ETKİ-TEPKİ DEĞİL, BİREŞİM

Oruç ARUOBA

Tarihin hiçbir döneminde son yıllardaki kadar teknolojik gelişim, sonuçta değişim yaşanmamıştır. Bu sürekli ve sıçramalı değişime ayak uydurmak kolay olmasa gerektir. Beyinlerin, yüreklerin hasar görmemesi adeta imkânsızdır. Buradan çıkışla ilişkilerin, ilişkisizliklerin, toplumsallıkların, bireyselliklerin, çoğullukların, yalnızlıkların.

Günümüz şiiri tam değilse de günümüzde şiir yazmaya başlayanların, şairliğe soyunanların, hadi şaşmaz klişe adla analım genç şairlerin, bu durumu şiirleştirme çabası içinde olmaları kadar doğal bir şey olamaz.

Ama öte yandan insanın kolay değişmeyen, hep aynı kalan temel bir yapısı da vardır. Değişim ve gelişimlere direnen, iyi kötü olduğuna bakmadan bunlardan kendisini sakınan, koruyan.

Burada belki hangisi daha hasarlıdır, ayak uydurmaya çalışan yan mı, direnen yan mı diye sorulabilir.

Bence soru iyiyse de yanıt yanlıştır. Kestirip atmak kolay değildir.

Önemli olan eskilerin yeniyi, yenilerin eskiyi, kendini onların yerine koyma yöntemiyle biraz daha hoşgörü ve kapasite zorlamasıyla algılamaya, anlamaya, hatta biraz içermeye çalışmasıdır.

Uzun yoldan gelenlerle kısa yoldan gelenlerin, sonuçta aynı kavşaktan geçerlerken, birbirlerinden etkilenmemeleri imkânsızdır.

Aynı noktalardan havaya bırakılan soluklar - gazlar sonuçta karışır birbirlerine ve aynı canlıların üzerinde gökyüzü ya da bulut olarak dolaşmaya koyulur.

Utku Özmakas'ın *Şiirimizde Milenyum Kuşağı* kitabında incelediği şairlerden kimilerine bakıyorum da, lirizmden ne kadar uzaklaşmak isterlerse istesinler, bunu tam da başaramadıklarını, iyi ki de başaramadıklarını görüyorum.

Güya hesaplaşıp aşmak istedikleri II. Yeni Şairlerine en çok benzedikleri yerde en çok şiire yaklaştıklarını görüyorum onların.

Diyelim Efe Murad'la Ali Özgür Özkarcı bu noktadalar biraz. Genç eleştirinin "Kanımca Türk şiirinin son on yılındaki en iyi ilk kitaplarından birine imza attı" dediği Ömer Şişman'sa, en azından *Şiirimizde Milenyum Kuşağı* kitabına alınan örneklerle bu iddiayı fazla beslemiyor bence.

(Yine kitaptaki örneklere bakarsam Özmakas'ın attığı zarı desteklemek açısından iki Mehmet'i, Özte'le Erte'yi anmadan geçmemem gerekiyor sanıyorum.)

Tabii benim genç eleştirmene göre biraz daha uzun yoldan geldiğimi, direnen yanımla aldığım hasarın uyan yanımla aldığım hasardan daha fazla olduğunu da unutuyor değilim.

Ancak olabildiğince ağırlıklardan, beyin ve gönül yüklerinden arınmaya da çalışıyor, gördüğüm, baktığım, tattığım, tarttığım, duyduğum, okuduğum, konuştuğum, unuttuğum her şey ve herkes gibi şiirin de salt bir etki-tepki sorunu değil; asıl organik bir bireşim ürünü olduğunu bir daha sezer gibi oluyorum. -RD

İki Müjde: Aralık aylarımızın geleneksel yıllık dizini yerine, bu sayımızda, derginin tamamının genel dizinini ve ek olarak vermenin yanı sıra; gelecek aydan başlayarak karşınıza iki kat oylumla (16 sayfa) çıkacak olmanın sevincini paylaşmak istiyoruz. -Akatalpa

İKİ DİRHEM BİR ÇEKİRDEK

*Kadir'le, Temel'le —
Bachmann'la
birlikte...*

Dişlerimi cebime koydum.

Kayışımı tokaladım.

Bağcıklarımı bağlamadım.

Yumurtayı çatlattım.

Baldan bir kaşık aldım.

Çantamı
kapatmadım.

Izmaritleri
bira kutusuna
attım.

Çıktım.

Güneş
parlak.

Denize baktım.
Gözüm kısıldı.

Sandıkta yumrular vardı.
Çiçekleriyle koparılmışlardı.
Poşet de boştu.

Güneş
battı.

Venus'ü buldum.
Kutup Yıldızı'nı da.
Ay üç günlüktü.

Paketin içinde
karıncalar da vardı.
Çiçekler solmuşlardı.

Yeleşimi katladım.
Kaşkolumu paltoma soktum.
Arkaya attım.
Kazağımı giydim.

Gözlüğümü sildim.
Kâğıdım yırtıktı.
Kalemimi de
kapattım.

Hazırdım.

Tahir Abacı, Tozan Alkan, Oruç Aruoba, Sevil Avşar, Onur Caymaz, Hakan Cem, Ramis Dara, Refik Durbaş, Gültekin Emre, Osman Serhat Erkekli, Mustafa Eroğlu, Seyhan Erözçelik, Cihan Oğuz, Utku Özmakas, Bengü Özsoy, Betül Tarıman, İlyas Tunç, İhsan Üren.

Cihan OĞUZ

Şairin kalbini yoran, ne hayatın olanca kâbus silsilesi, ne de çevresindeki amansız baykuş sesleridir. Hatta yoksulluk, parasızlık, borç-harç veya peş peşe hayal kırıklıkları bile onu dize getiremez.

Aşk? Eh, belki biraz yorucudur ama bitap düşürecek kadar ateş yapmaz.

O halde? Yanıtı aslında çok basit: Şairi yoran, özünde, yazdığı -veya yazamadığı- şiirin ondan hesap sorup durmasıdır. Bu süreç, öyle birkaç aylık veya birkaç yıllık bir *takip* olsaydı, can kurban. Ama o yönü ve saati belirsiz *detektiflik*, şairi can evinden vuran en büyük yayılım ateşidir. Şair son nefesini verene kadar da takip sürer.

Şiir, şairden neyin öcünü almaktadır? Kendisini harflere, kelimelere, dizelere bölüp yepyeni bir yaşam alanı açmasından mı gocunmaktadır? Yoksa, başkalarının kalbine, beynine nakşolduğu için özüne halel gelmesinden mi korkmaktadır?

Şiir, şair olmasaydı ortalıklarda gezinebilecek miydi ki buna hakkı olsun?

Ya şair? O harflere, kelimelere, dizelere sarılmasaydı, kendinin izini nasıl sürecekti?

Birbirine bağlı, birbiriyle bağlantılı bu soruların hepsinin varacağı tek bir yanıt vardır: Şair şiirin *tanrısı*, şiir de şairin *tanrıçasıdır*.

Bu saptamadan yola çıkarak, *cinsiyetçi* bir bakış tarzına angaje olduğum gibi bir yanılgıya kapılmayın sakın. Şair ile şiir arasındaki ilişkiye değgin buna benzer yüzlerce örnek çoğaltabilir, dilediğiniz kıyaslamayı yapabilir, hatta en sonunda işin içinden çıkamayınca ikisine de lanet okuyup kendi dünyanıza dönebilirsiniz.

Ama tüm bunlar, şairin kalbini yoran asıl gerekçenin ne olduğunu ortaya koymaya yetmez. Belki o gerekçeyi açıklamaya şairin de mecali yoktur, kimbilir. Şiir, deli bir sevgili gibi bir gün ortadan kaybolur. Şair bunu asla itiraf edemez. Kendine yediremez o *ihaneti*. Ama mutsuz bir evlilik gibi ite kaka sürdürmeye kalkanlar da vardır o ilişkiyi. Her sabah erkenden kalkıp, rüyasında hayra yorduğu ne kadar döküntü varsa beyaz kâğıda kusmak için sabırsızlanıp duran.

Gerçek şair, düş dünyasına, ütopyaya, geleceğe, geçmişe birazcık olsun inaniyorsa, o yası ömür boyu tutar. Toz kondurmaz ayrılığın raconuna.

Şiirin her şairin nezdinde bir ömrü vardır. Bu, bazen 20 yıl olur, bazen 40 yıl, bazen tek bir gün.

O ömür tamamlandığı halde uzatmaya kalkmak, olsa olsa *bitkisel yaşam* halindeyken tavamı seyretmeye benzer.

Ve size en önemli *sırrı* vereyim: Bu reçete Shakespeare dahil tüm şairler için geçerlidir. Kapitalizmin jargonuyla söyleyecek olursak, her şairin bir *raf ömrü* vardır. Son kullanma tarihi geçtiğinde, ki kendisi bunu asla kabullenemez, geriye döküntü dizeler ile her okuyuşta yüzlerde müstehzi bir ifadeyle karşılanacak berbat imgeler kalır. Artık her şey zorlamadır. Ne metaforlarda ustalık kalmıştır, ne çağrışımlarda derinlik. Son atımlık barut olan *tecrübe* de bir yere kadar.

İyi de, bunun farkına varıp da kendini şiirden çeken şair var mıdır? Ne gezer! Şairlik, *kontenjan senatörlüğü* gibidir; ölene dek sürer. Kimse burnundan kıl aldırılmaz. Çünkü şairimizin bütün donanımı o dizelerden ibarettir. Altından şiiri çektiğinizde, yere kapaklanır. Üstelik o düşüş komedisinin adını *kahramanlık* koyarsa hiç şaşmayın!

Oysa artık şiire son noktayı koyup kendine yeni dünyalar yaratsa, güçlü kalemi ve bir zamanlar gerçekten işleyen beyninin son kırıntılarıyla yepyeni duyarlıklar yaratsa olmaz mı? Olmaz. Çünkü o şair doğmuş, edebiyat dünyasının kısır

KÖRPE, KÖRPECİK...

Buyrun, Foto Model Yarışmasına,
Starlar, Top, Pop...
Bu utanmazlığın adı: Çocuk Oyuncu,
Genç Oyuncu,

Foto Model seçimi...

Amaç, yeni zenginlere, yeni tatlar sunmak,
Buyrun: Körpe, körpecik bunlar...

Buyurun: 14'lük, 15'lik, 16'lık, 17'lik
yavru kuzular.

Güzellik Yarışmasından çıkma; körpecik bunlar.

Ya anasız, ya da babasız;

Çöpsüz üzüm salkımı bunlar!

Buyurun, en yaşlısı 17'lik,

seç, seç, al!

seç, seç, al!

Bu utanmazlığın adı: Güzellik Yarışması.

Kaynağı, Yıkılmış Aileler!..

Soysuz zenginlerimize çerezlik, eğlencelik.

Sorgu sual bilmezler,

Ahlakları oluşmamıştır,

oluşmamıştır günah, vicdan kavramları.

Ayrıamazlar iyiyi kötüyü, sapı çöpü...

Yargı gücü yoktur hiçbirinde...

Ağzınıza göre beyler,

Tam ağzınıza göre.

eleştirmenleri ve incelemecileri de onu tek bir kategoride görmeye alışmıştır. Geçmişteki düzyazıları, eleştirel denemeleri hiçbir zaman şiirin önüne geçemez. Çünkü edebiyatın ruhuna sızan feodalite onu ataerkil bir mecrada meşru kılmıştır. Şairimiz de zaten buna çoktan razıdır. Şiirin gücü, tanrısalığı, keyfi, cilası, ışıltısı ve havası hiçbir şeyle kıyaslanamaz. Birinci sınıf eleştirmen olacağına, beşinci sınıf şair olsun. Şıartı budur.

Sürgündeki kral gibidir, farkında olmaz. Hâlâ eskide yaşayıp durur. Genç ve ümit veren şairleri ha bire eleştirip durur. Başkasını okumaz. Sorsanız, herkesten daha çok bu topraklara bağlıdır. Ama tek bir kitabının kapağını bile açmadığı Nobel almış Türk yazara burun kıvrır. Kendisi *sinepelik* bayrağını kimseye kaptırmamasına rağmen, o yazarın *snopluğunu* fırsat bilip romanlarının önüne geçirir.

Türk edebiyatı, Türk şiiri, kadirbilmezliğin tarihidir.

Bu talihsiz süreçte *-erken boşalma* demeye dilim varmıyor- *erken bunamanın* rolü büyüktür. Üstelik bu bunama hali fiziksel olmaktan öte edebî bir içerik taşır. Türkiye'de şairlerin ve yazarların büyük çoğunluğunun *kıvam* denilen hazineyle en ufak bir ilgileri yoktur. Olsaydı, Ahmed Arif gibi sözü ve sükûtu kıvamında bırakıp tarihe geçerlerdi. Kitaplarının sayısından fazla ödülle değil!

Bu takatsiz süreç bir gün biter mi? Hiç sanmam.

Peki, şiirden manevi olarak kopmuş o grup bunun farkına varacak mı? Güldürmeyin!

Şiirin niçin şaire küstüğünü sanıyorsunuz?

Seyhan ERÖZÇELİK

SEYHAN ERÖZÇELİK'TEN SİYASİ ŞİİRLER

HAMAMOĞLANLARI

Tellaklar nasıl yıkanır?

Betül TARIMAN

ŞEVKET-İ BOSTAN

çoktandır harfleri mutfağa mutfağı otlara bağışladım
parmaklarım üzülmeyin bilsin otların çeşidini
bugün işte o harf şevket-i bostan
unuttuğunuz o ege'den doğubeyazıt'a giderken
böbrek ağrısına ilaçtan iyi gelsin
anla dön ve uyan rüyan karmakarışık bekleme
aç tezgahımı ellerine bak ellerini hünerle
bak işte o harf baharla işbirliği
kavur bir baş soğanı zeytinyağıyla ünleme
içine biraz kuşbaşı et biraz tuz sıcak su da ekledin mi
ölmeden evvel tadılacak lezzettir
otların da damak zevkiyle alakası olmalı
sakın yapraklarını yere dökme her yaprakta vardır bir hikmet
tadına bak anla en lezzetli yerdesin

Tozan ALKAN

GÜZEL HUZURLAR İÇİNDE

Suyun sırrına erdiğimi sandıydım
güzel huzurlar içinde her akşam
aşk deyince makas geliyor aklıma
kimselerin saçlarına kıyamadığı
bir çocuğun adı başka ne olabilir
dedim uzun dedim uyku dedim kara

Nasıl ki söz var ağzımın içinde
kuşları uçursun diye gökyüzü
kendimi çıkarıp seni giyindim
anlasana, camlar var diyorum içimde
sokakların baka baka eskittiği
biraz kırık, biraz dökük, biraz paramparça

Bu sabah uzak bir denizde uyandım
ki sabahları sensiz bir gemi bile
geçmezdi boğazımdan, demek insan
rüzgâr sanıyor kapısına her geleni
dedim başıma ne gelirse gelsin aşktan
dedim ile dedim doğru dedim yana yana

Refik DURBAŞ

ARKADAŞ

Bulut, yağmura kardeştir
Derenin kumu güneştir
Dağ, dağa komşudur
Bulut yoksa başında
Dağ kimle konuşur

Üç taş, beş taş, yedi taş
İstanbul'da Dikilitaş

Gökyüzünde yıldız çok
Bu oyunda ebe yok

Hadi olalım arkadaş

Onur CAYMAZ

KESİNTİSİZ DEVRİM

az önce külden bir kuş sürüsü geçti
üzerinden uçarak ıslak çatıların,
bu geçiş söylenmeyen sözler gibiydi
değişmezliğini biliyordum yaşanmışın

aynı soru: ayrılık an mı zaman mı?

kahvedeki yanık masa örtüsünde
kupa kızı nasıl da yalnızdı az önce
umut her zaman bir yol bulur denir
maça valesi vardı birisinin elinde

aynı soru hep, yaman eşkıya:
hayat neden kirlenir?

bunlar da eski günlerimdi benim
yalnız sabahlarım, dost olduğum kuşlar,
otelin isli lambası, sokakları unutmadım,
askerdeyken mektuplar alırdım rüzgârdan
o kâğıt gemiyi unutmadım, istasyonu
küçük ama güzel bir nottaki imla hatası

neden ama neden, zorlu eşkıya!
nasıl görülürdü bir körün rüyası

az önce yaz, unutulmuş bir kadın resmiydi
geçip gitti her şey, bir orta çağdan geçip gittim,
kesintisiz bir devrimdi aşk ve uçurtmalar
soylu eşkıya! gurbetin akşamlarına benzerdim

hep aynı soru, yoruldum artık yok mu sonu
sonra, kesintisiz bir devrim gibi
cevabın yakıcılığı,

cevabın yakıcılığı...

Osman Serhat ERKEKLİ

Utku ÖZMAKAS

1/ Fazıl Hüsni'de ağır basan hususiyet bilgelikti. Eski şamanlar, peygamberler gibi. Şiirli ve filozofik konuşurdu. Onda şiir ve zekâ münasebeti gündemdediydi. İlham şüphesiz gelirdi ona ama kendisi şiire "çalıştığını" söylerdi.

2/ *Çocuk ve Allah* çok iyi bir eser. 21 yaşında kotarmış. Yazılışı daha eskilere gidiyor. Zaten daha da eskilerde *Havaya Çizilen Dünya* var. Ama ben bazı dörtlüklerini topladığı *Haydi*'yi beğenirdim. Hep söylerim, yazarım:

*Kuşların uçar iken
Gökyüzüne çizdiği
Bir korku değil
Bir gülümsemedir hep*

müthiş bir buluştur. Şiirin nasıl olması gerektiğine misaldir. (İsa'da, Buda'da böyle bilgelik yok mesela.)

3/ Tek kusuru Kemalizm bağlamında haddinden fazla şiir yazmış olmasıydı. Sordum bir gün kendisine:

*Ben yazmasam kim yazacaktı. Ben Mustafa
Kemal'in küçük kardeşiyim.*

dedi. Kendisi malum o devrin adamı idi. Hele Onuncu Yılların heyecanı... 1927'de on üç yaşında *Yeni Adana* gazetesinde hikâyesi yayımlanmış. (Annem babam daha doğmadan...) Şiire erken başlanması fenomenine delildir bu. Rateler, gecikmişler bu hakikatlerden hoşlanmaz. Ve derler: Başarıslılığın bahanesi çoktur. Ama yaşar iken büyük bir kabul görmek Fazıl Hüsni'yü biraz Abdülhak Hamit konumuna sokmuş olabilir.

4/ Şüphe götürmez bir hakikat: Artık Tanrının yanında hatta bir mânâda kendisine ait bir tanrının yanında. Biz yetim kaldık; Türk Şiiri yetim kaldı.

5/ Nâzım Hikmet'ten sonra Fazıl Hüsni çapında bir şair yetişmedi. Bir tek Sedat Umran kaldı artık eskilerden. Ama Sedat Umran, halka, Türkiye coğrafyasına yeteri kadar yayılmadı. (Arif Damar'ın, Ahmet Oktay'ın, Sait Maden'in doğuştan şair olduklarına inanmıyorum. Sonralarda Hilmi Yavuz, Ataol Behramoğlu geliyor işte...)

6/ Fazıl Hüsni öldü. Türkiye Cumhuriyeti'nin inşaat, yapılanma işleri bitmedi. Ve Türk vatandaşı, şiir okuru henüz Rilke'yi özümseyecek düzeye gelmedi. Nâzım'larda, Orhan Veli'lerde kalındı; Rilke gibi daha büyük şairlere uzanılmadı. Oysa şiirin milleti, devleti yoktur. Yani bir mânâda şairler uluslarından, ülkelerinden önde giderler.

7/ Bir gün Kadıköy Çiçek Pasajının arka kapısının köşesindeki meyhanenin en arka masasında

Ben Şiirin Allahıyım

diye bağırıldığını duydum. Cemal Süreya'nın da ratelere itiraz, reddiye olabilecek lafzı, "*Şair marka olmalı*" olabilir. Ama döner isek, Fazıl Hüsni'nün zaten, "*Tanrı işinin ozanı / Ben işimin tanrısıyım*" mealinde bir dörtlüğü vardır.

Cemal Süreya bir mânâda Orhan Veli gibidir. Ama Fazıl Hüsni Yunus'a bağlanıyor.

8/ *Pervazdaki güvercinlerin pençesi kırmızı.
Fazıl Hüsni'nün de yüreği kırmızı idi,
Onun pençeleri öpücük idi.*

Delilik, rasyonel olmama ya da "normal" olmama bakımından sıklıkla şiirin ilgi alanına girer. Gülce Başer de kitabının adını seçerken rasyonel olmamadan çok "normal" olmama bakımından "delilik"e vurgu yapmış. "Bir Delinin Gülcesi" -adından başlayarak kitap boyunca- hem özneliğe hem de "normal" olmamaya vurgu yapıyor.

Başer'in mizahi bir dili var. "Ben acıyı mizahla söndürüyorum" (s. 27) dizesinde de görüldüğü üzere, bu dil şiirlerde genellikle bir gerçeği hafifsemenden ama ajite de etmeden söylemenin bir olanağı olarak görülmüş.

Bir Delinin Gülcesi'ndeki özne "ev-içi" bir şiirin öznesi. Başer'in "dar alan"da şiir yazdığını not etmek gerekiyor.

*marka değerimizi yükseltecektik
reklam kuşağında da sevişebildik
(Kanal M(utfak), s. 24)*

*birer kale insanlar, uzun belki ama düz menzilleri
onlara ilişkin onca tez, koz, simülatif strateji
sinsi mi demeli*

(Kalenin Ka.sı, s. 28)

*Hiç olmazsa çokeşliliği çağrıştırdığından
Masumiyetimize en başarılı darbe girişimidir
Çok kanallı televizyona geçiş
(Sen ve Ben Kolajı, s.32)*

*Yalnız kendi yağmuruyla besleniyor
Bir toplumsal kaktüs kocaman
(Sen ve Ben Kolajı, s.35)*

Alıntladığım bu dizeler Gülce Başer'in eleştirel dilinin, eleştirdiği nesnesine alternatif yaratabildiği birkaç yer. Bu türden bir şiir yazmanın en büyük riski kendinizi her şeyi eleştirirken ancak son kertede alternatif üretememiş olarak bulmaktır. Bu alternatif üretememe sancısı da riske girmekten korkan, kendi üzerine kapanan bir şiir yazmayla sonuçlanabilir; ancak Başer'in birkaç yerde bunu aşabildiğini görebiliyoruz.

Başer'in "kadın sevdiğini uğurlarken sonbahara diklenen ağaçtır" (s. 11), "yüzün uzun kuraklık ve 'son bir umut' geceleri..." (s. 44) gibi çok zayıf dizeleri de var.

Başer'in şiirlerindeki özne, kadın olduğunun bilincinde ve bu özne sıklıkla kendisine biçilen rollerin dışına çıkarak şiiri orada aramaya çalışıyor. Yine de şiirlerin çoğunun "iki kişilik şiirler" olması, bu rolün dışına yalnızca iki kişi arasındaki bir ilişkide çıktığını, sistemde kadına biçilen rolü "töre cinayetinden mağdur olamayan kentli gözlerimle" (s. 6) gibi dizeleri olmasına karşın açık bir biçimde eleştiremediğini görüyoruz.

Daha ilk kitabında "kendine ait bir dil" yakalayabildiği için Gülce Başer'in bundan sonra yazacaklarına yakından bakmak gerekiyor; ancak kitabı bitirdiğimden bu yana şu soru aklımdan çıkmıyor: "Delilik bu mu?"

Türk Şiirinin büyük şairlerinden ve dergimize de şiir desteği veren Fazıl Hüsni Dağlarca (26.08.1914 – 15.10.2008) bundan böyle şiirimize, dilimize ve ülkemize eseriyle ışık tutmaya ve yön göstermeye devam edecektir. Daimi anısı önünde saygıyla eğiliyoruz. – *Akatalpa*

* Ahmet Güntan, Osman Çakmakçı, Ömer Şişman ve arkadaşlarımızca İstanbul'da 30 hafta boyunca (18 Ocak – 8 Ağustos 2008) estirilen ilginç *Mahfil* rüzgârının durmasıyla Utku Özmağas'ın burada başladığı kısa şiir kitabı değerlendirmeleri bundan böyle dergimizde devam edecektir. Mahfil'cilerle selam, Özmağas'a devam... - *Akatalpa*

İlyas TUNÇ

Sözcükler gecedan doğmuştur, şiir de...

Çünkü gece, karanlık demektir. Karanlık ise bedenini dilini yadsır. Bu, konuşma dilinin henüz ortaya çıkmadığı zamanlardaki ilkel durumdur. Cep telefonlarından, posta güvercinlerinden geriye doğru gidersek iletişimin kaynağında jest ve mimikleri buluruz. Bugün de başımızı sallamanın, kaşlarımızı çatmanın, dudağımızı bükmenin bir anlamı vardır. Ancak, eylemin dilini anlamak için ışık gereklidir. Bu yüzden, işitme engellilere ışıksız ortamda bir şey anlatamazsınız. Tavus kuşları, karanlıkta tüylerini gösterecekler de sevişmek daima gündüze ertelenir. Yarasalar, geceleyin yollarını çılgınlıklarının nesnelere yansmasıyla bulurlar:

“Hayallerin tükendiği yerde başlıyor karanlığa yolculuk
yol mu düşüyor peşine yolcunun, bir uzun yolu mu
yürüyor yolcu. Rüzgârda söniyor sonra mum,
hepsi bu.” (Oya Uysal / Gece ve Yolcu)

Rüzgârda sönen mumu yakmak için kibriti aramaya koyuldum. Bir eklembecaklı gibi eşyalar arasında sakar gövdeme yer açmaya çalışıyordum. Parmaklarım karanlıkta birer duyargaya dönüşmüştü. Yine de ayaklarımın eşiğe takılmasına engel olamadım. Önümdeki masaya tutunmasam az kalsın düşecektim. Bu sırada ellerim, masanın üzerindeki soğuk, sert ve yuvarlak bir nesneye çarptı. Ne olduğunu anlayamadım. Anlamak, duyumsamadan algıya geçmektir. Duyumsama düzeyinde kalan her eylem yeniden tekrarlanmak zorundadır. Bu kez nesnenin biçimini de kavramak için parmaklarımı üzerinde gezdirmeye başladım. Sakarlık, ayaklarımdan ellerime bulaşmıştı:

-Şangır!

Şangır sesi, bir onomatopedir. Onomatopeler, yansıma seslerdir; tıpkı pat, küt, cız, hişt, şırl, miyav sesleri gibi. Kapı, küt küt çalınır, balon patlar, kedi miyavlar... Su, ateşle bulunduğu anda cız diye bir ses çıkar. Yansıma sesler, doğanın ruhudur. Doğa, bizimle bu sesler aracılığıyla konuşur. Dilin semantik yapısı içinde sonradan işlevler yüklenmişlerse de sözcük değildirler. Adlandırmazlar; adlandırmadıkları için nesneye değil, eyleme göndermede bulunurlar. Konuşma dilini benden önce yaratan eşim seslendi:

-Ne kırıldı?

Bu soru, başka bir sorunun cevabıydı. Yani, eşim eylemi adlandırmış, nesneyi söylememi benden istiyordu. Kırılan şeyi, jest ve mimiklerimle söyleyemedim. Çünkü mumun sönmesiyle bütün nesnelere karanlığa gömülmüştü. Öyleyse, bir sözcük bulmalıydım; soğuk, sert ve yuvarlak bir sözcük... Yanıtı daha fazla geciktiremezdim. Gecenin rahminden düşen bu ilk sözcüğü haykırdım:

-Bardak!

Sözcükler, algılarımızın depolarıdır. Orada, duyularımızın belli bir şekle veya nesneye ait olduğunun bilincine varırız. Yani, duyumsamayı ortadan kaldırarak bizi yükten kurtarırlar. Sözcüksüz bir dünyada aynı şey, her defasında bize yeni bir şeymiş gibi gelir, çevremize uyum sağlamamız zorlaşır. Peki, bu noktada şairin uyumsuzluğuna ne demeli! Üstelik, sözcüklerle en çok içli dışlı insanlar oldukları halde...

Şairin uyumsuzluğu, simgesel düşünmemesinden kaynaklanır. Onlar, sözcüklerin duyumsal derinliğine inmeye çalışırlar. Ya rüzgârın söndürdüğü mumun ya da karanlıkta aradığı kibritin yerine koymalıdır kendini şair. Diğer bir ifadeyle, cam kırıklarını parmaklarıyla yerden tek tek toplamak gibi bir şeydir şiir yazmak. Bu mazoşist eyleme ancak kendileri saygı duyar. Okurun payına sadece şaşırarak düşer:

“...Ve siz

KISA BİYOGRAFİ

Sabah olmasın dedim, düşüş bu ya
Ölüm döşeğinde bir akşam çıkageldi
Şınanay yavrum şınanay

Bir taşa tutuldum gecemi gündüzüme katıp
Kupkuru, kambur bir ısıklık kapımı çaldı
Yılan gibi bir soğuk yaladı geçti
Yüreğimi, ah orta yaşlı yüreğimi

Yolum uzun kısa boylu bir ay kadar yarım
Unutup masalın en can alıcı yerini, camı kırıp
Sonra silip sonra parlatıp sonra saçları tarayıp
Kel bir denize varıp, sakat bir buluta yaslanıp
Köse bir dağa yalvar yakar olup, yakın mı yakın
Bir çocukluğa davetiye çıkarıp, babasız bir mendile
Gözyaşı döküp döküp, yarım bir anneye sarılıp sarılıp
Patlak tekerlerle yürüyen hayat, yırtık yelkenliyle şişinen
Hayat, bir bisiklet hızıyla sürünen frensiz hayat
Küresiz kayığın kayırdığı hayat düz bir çizgi var mı
[yürünecek

Düşmeden, küsmeden gülünecek bir hayat var mı
Üşenmeden, ölmeden yaşanacak bir hayat var mı
Gülmeden ölünecek bir hayat nerede nerede
Sen oradasın diye bütün bunlar, sen ordasın diye
Gördüğüm en karışık sağır düşler, ölü rüyalar
Tanımadığım yazı, yüz, dil, sular seller, sığmak
Yani dondurma kaymaksa bana ne, bana ne
Pergel gönye T cetveli derken bitti hayatın yazılıları
Sevda yapıştı yakama, yakalarım, paçalarım
Kahveler tarandı, el bombaları can can, kaçağlar kaçtı
Ben sana sığamadım, sızamadım, sızlanamadım
Düşük gün, sulu su saati, kediseven kedisever, kuş kaçırın
Haydut bir bulut başımın şurasında, tam şurasında
Eksik sözcükler otostopta, yarım harita kan revan
Hangi ciğerimin hangi köşesi seninle dopdolu

Akşam olmasın dedim dedim
Ölüm döşeğinde bir sabah çıkageldi

Bir nehre tutundum asma kadar uzun
Kısa bir biyografi çıkıp gitti şuramdan

her seferinizde
sigaranızı yaktınız
ama açıktan geçen gemiler gibi
yanınızda beni almadan
gittiniz!..” (Sunay Akın / Kırık Kibrit)

Tıpkı bu şiirdeki gibi henüz sönmeyen denize atılmış ufacak bir kibrit çöpü kadar yalnızdır şairler. Uğuldayan dalgalar arasında kimseler duymaz cız seslerini. Geceleri daha da yoğunlaşır yalnızlıkları. Çünkü gece, insana hüznün verir. Maskeleri çıkardığımızda gördüğümüz yüzümüzdür hüznün; en yalansız, en gerçek... Günışığının bıraktığı yaşam tortusudur biraz. El ayak çekilince insani saran bu duygu, çoğu kez bir başlangıç dizisinin şalteri olur.

Rüzgâra duacıydım. İyi ki mumu söndürmüştü. Balkona çıktım. Gemiler geçiyordu...

KASABALARIN ŞİİRİ

Tahir ABACI

Bizi çeken her yola daldığımız gibi, hafif bir yokuşla yükselen o toprak yola da daldık ve kendimizi bir avluda buluverdik. İlerde, solda tek katlı bir ev, yanındaki ağaç altı sundurmada bir kamyonet. Avlunun bu tarafında da iki katlı bir başka ev. Girişte de tek başına bir odacık, önünde meyve sandıkları, içinde armutlar. Bu fotoğrafta bizi onca etkileyen neydi? Avlunun gölgeli kuytuluğu mu, avlulu evlerde geçmiş çocukluğumuzun çağrışımları mı? O günden sonra o dar anda zihnimize fotoğrafını naksettiğimiz ve o kadarcık görebildiğimiz avlu 'bizim avlu' oldu. Gel gelelim, avlu sırroldu, bir daha bulamadık. Benzer nice yokuşa umutla sardırıldık, yine kimi avlulara daldığımız da oldu, ama o avlu değildi, onun kadar çekici değildi hiçbirisi. Dahası, dönemeçli yollarla sıralanan kasabalardan hangisindeydi o avlu? Kullar'da mı, Doğan-tepe'de mi, Arslanbey'de mi, Suadiye'de mi, Balaban'da mı, Şirinsulhiye'de mi, Sarımeşe'de mi, Derbent'te mi, Maşukiye'de mi? İzmit'in güneyinde, Samandağları'nın ve Kartepe'nin eteğinde, sanayinin, "topluluk konut" ve "villa sitesi" modasının tehdidinde rağmen, hâlâ yeşille gömülü, hâlâ dereleri akar, hâlâ bahçeleri meyve verir durumda. Sıralanan bu kasabaların ufak çarşılarında biraz soluklanırsanız, Balkanlar'ın ve Kafkaslar'ın, Karadeniz'in ve Doğu'nun buralarda harman olduğunu da fark edersiniz. Her biri farklı, şahsiyet sahibi kasabalar.

Kocaeli ve İzmit, pek çok insan için 'transit geçiş' yeridir. Zaten daha çok 'sanayi şehri' olarak nam salmıştır. İşçisi, fabrikası, topluluk konut alanı çoktur. 'Tabanvay'la yapılan geziler ise eski İzmit'in, diğer adıyla Nicomedia'nın, deniz ile tepeler arasında sıkışmış, evleri üst üste binmiş, 'sıkışık' bir şehir olduğu izlenimi verir. Doğrusu özel nedenlerle gelip gitmelerde de fark edebilmemiş değildim oranın doğasındaki farklılığı. Ta ki bir otomobile baş başa kaldığım yıla kadar. Benim hayatta birçok meraklarım, deliliklerim oldu ama bunlar arasında otomobil yoktu. Hatta avukatlık için bir 'statü' şartı olmasına rağmen uzak durmuştum otomobilden. Yedi sekiz yıl önce, kız kardeşim ve eşi, görev gereği iki yıllığına yurt dışına giderken otomobillerini bana bıraktılar. Kartepe eteklerindeki kasabaları keşfetmemin tarihi böyle başladı. Otomobili iki yıl sonra sahiplerine iade ettim, bu kez Figen'in külistür Skoda'sıyla kasaba yollarına düşer olduk. Hatta bir keresinde Kartepe yolunda da kaldık. Son yıllarda 'kayak turizmi'ne açılarak 'masumiyet'ini yitiren, sağ yanı deniz sol yanı Sapanca gölü manzaralı Kartepe'nin doruğuna sisleri ve bulutları yararak bir başka zaman erişebildik. Dile gelmez görüntüler gerçekten bir başka zamana, 'rüya nizamı'na ait gibiydi. 'Daha başka bir zaman' Kartepe'nin arasındaki vadiyi yarıp geçtik ve kendimizi İzmit'in yüz kilometre ötesinde Pamukova'da bulduk. Bir güz ikindisinde üzüm bağları arasında kıvrılarak ana yola inişimiz, anının da en unutulmaz bölümünü oluşturuyor. Bir başka gün, Karamürsel'deki ara yoldan inip İznik gölünün bütün çevresini turladık. Gölcük - Yalova hattındaki kasabalardan da hayli fotoğraf var zihnimizde. Elbette Karadeniz de sık sık çağırırdı bizi. Eski ve şahsiyetli kasaba Kandıra, doğasıyla benzersiz ama yazın bile çoğundan çit çıkmayan züppe yapılarıyla Kerpe, daha alçakgönüllü ve ada sahibi Kefken - ki bu yolu hep Patara - Kınık dolaylarına benzetiriz - daha batıya doğru Bağırçanlı ve Ağva, daha doğuda eski Ermeni yerleşimi Akmeşe yolumuzun düştüğü yerler oldu. İzmit'e yakın ve henüz köy sayılan Ketenciler'e âşık olduk desek yeri var.

Yitik Avluya Dönüş

Yitik avluyu bulduk sonra. İlk görüşümün üstünden neredeyse bir yıl geçmişti.

Bu kez ıssız değildi, sağdaki evin balkonunda kadınlar vardı. Bize dikkatle baktılar. Avluda bir manevra yapıp çıkışa yöneldiğimizi görünce güldüler. Ağacın altındaki kamyonetin önü değil arkası görünüyordu bu kez. Sonradan üçüncü bir kez avluya dalmanın doğru olup olmayacağını tartıştık Figen'le. Geride *Sözcükler* dergisinde yayımlanan şu şiir kaldı:

YİTİK AVLU

Figen'e

Bütün avlular yitik, yitik avlu ortada
Bulduk yitirdik, yitirmedik aradık

Yitik avlu ya Balaban'da ya da her yerde
Kapısından döndük hep orada kaldık

Yitik avlu yitmez, kalır kalınmaz yerde
Girişteki ev virgül, önünde meyve sandığı üç nokta

Sundurmadaki kamyonet yön değiştirir sadece
Diğer ev, büyük ev, dünyanın merkezi

Bakıp güldüler, kanıksadılar belki
Avluya dalanları, tablodan dönenleri

Tablodan dönülmeyeceğini biliyorlar belki
2007

Filyos Büyüsü

Yirmi yıl kadar önce, İstanbul'da, bir sokak sergisinden 1930'larda Almanya'da basılmış, kalın ve ciltli bir kitap satın almıştım. Türkiye'de demiryolları yapmış bir firma tarafından çıkarılmıştı. Fevzipaşa - Diyarbakır hattı malum, ilk gençliğimin tren istasyonlarının kocaman planları, etütleri, resimleri, yapım aşamaları var. Firmanın yaptığı diğer hat ise Irmak - Filyos adını taşıyor. Haritaya baktım, Irmak, Çankırı'nın ilçesi, ama Filyos nere? Haritada sadece orta Anadolu'dan doğup Karadeniz'e dökülen bir ırmak olarak görünüyör. Günün birinde en sevdiğim mekânlardan biri olacağı nereden bilebilirdim. Zonguldak'ta dolaşıyoruz, kıyı boyunca dik yokuşlar, keskin dönemeçler aşip Kilimli'ye geldik, bir tabela ve bir ok: Filyos. Solda bir görünüş bir yiten deniz, sık sık yolunuzu kesen demiryolu ve her geçitte 'gösterge arızalıdır dikkatli geçiniz' uyarıları, sağda çam ormanlarıyla kaplı tepeler arasında kömür ocakları, bir dizi kasaba: Işıkveren, Göbü, Türkeli ve bir saate yaklaşan bir yolculuktan sonra Filyos. Parantez içinde öteki adı, haritalarda yazılı olan adı: Hisarönü. Kasabaların en düzü, deniz ile en uzun ve geniş biçimde buluşmuş olanı. Deniz kıyısındaki tepede kalesi hemen seçiliyor. Sonraları amfityatro, kilise ve başka kalıntıları da buluyoruz. Denize yakın geniş bir düzlükte kazılar sürdürülüyor. Deniz kıyısında uzun ve geniş bir parkı, piknik alanı var. Kıyı şeridi, kalenin yer aldığı tepe tarafından kesiliyor. Tepenin denize kavuştuğu kayalıkta dalgalar gelip pathyor. Kasabanın marinası yok, balıkçı barınağı büyük ve renkli. Çarşıda türkü bar bile var. Gelirken bütün kasabalarda çok sayıda tekeli bayii de gördük. Alkolizm Zonguldak'ta yaygın. Yer altına başka türlü dayanamamış kömür işçileri.

İzmit dönüşlerinde bazen otoban yerine kullandığımız Kandıra - Karasu - Melenazgı - Akçakoca yolu da, denize açılan akarsuları, bu akarsulardaki küçük tekneleri ve kayıkları, bitki örtüsüyle kasabaların sıralandığı büyümlü bir yol. Akdeniz ve Ege modası, İstanbul'un burnunun dibindeki bu yöreleri korumuş. En 'turistik' olanı Akçakoca bile, yazın ortasında dahi Akdeniz'in kalabalık kasabalarına benzemiyordu. Akçakoca'dan Zonguldak'a uzanan yol üzerindeki kasabalar da hep yeşille barışık. Ereğli'ye ise kasaba denemez, tam donanımlı, 'modern' bir şehir olmuş. On beş yıl öncesine kadar Ereğli ile Armutçuk'taki kömür ocakları arasında buharlı lokomotiflerin çektiği katarlar çalışmış. Ülkenin ana demiryolu ağı dışında kalan, bağımsız ve kısa demiryolu hatları ve bunlar üzerinde çalışan trenler, tren ve demiryolu severlerin hep ilgisini çekmiştir. Cahit Sıtkı da, Ziya Osman Saba'ya mektuplarında çoktan yok olmuş Mudanya hattından söz eder. Ereğli - Armutçuk hattının kalıntıları hâlâ duruyor. İstasyon yapılarının kimileri de. Son buharlı lokomotif de, istasyon yakınlarında bir ağacın altında çürüyor. Kömür ocaklarının kapatılması Armutçuk'u da vurmuş. Girişteki çarşının dükkânları bomboş. Yörede bir hayli 'Tarkovski mekânı' var. Tarkovski delisi Figen, "Stalker" (Sürücü) filminden bu yana terk edilmiş sanayi mekânlarına bu adı takıyor.

Fotoğrafları, geçiş anları zihnimde kazınmış daha pek çok kasabam var. Düşündükçe bir kasaba koleksiyoncusu olduğumu fark ediyorum. Hatta içinden tren yolları geçen minik bir kasaba maketim de var. *Bir Zamanlar Anadolu* adlı kitabımda (İletişim Yayınları, 2000) yer alan kasabalarla ilgili yazımda "Her şehir yorgununun yüreğinde 'bir gün bir kasabaya yerleşmek' düşü yatar. Genlerimizden eksilmemiş sanayi-öncesine dönüş özlemi mi belirleyicidir bunda, şehir ile kırsalın ortalamasını elde etme çabası mı? Kasabalar, salonun kalabalığından ve gürültüsünden bıktıkça gidip uzanacağımız küçük odalar mıdır? Oraları çekici kılan 'ele gelir' oluşları mıdır?" diye sormuştum. Şimdilik şehirlerde sürgünüz.

(Bu yazıların Akatalpa'da yayımlanan ilkine 'Zonguldak Mektupları' demiştim. Baktım, çok şehirden söz ediyorum, bağımsız başlıklarla sürdürmeye karar verdim.)

ORTADOĞU ATEŞ BÖCEKLERİ

I
dicle'nin türküsü-

eteğinde güneş
gün uyanıyor...

II
bomba yüklü kız-

elini çekti
güneşin üzerinden!

III
gözleri: çocuk-

yürü beni, koş
diyor koltuk değneği!

IV
üşüdüm,
eli güneşin üstünde-

Sam amcanın!

V
yüreğinde barış var-

savaşı sustu
silah sesleri...

VI*
bir kuş, bir kuş daha
yok olur yalnızlık!

(...)

* öpücük damlası'ndan ödünç

YAKANA İLİŞTİR

Gürültüyle terk et utangaç sözlüğünü
Gölgeni didikleme mağrur ve yalnız
Kuşan dudaklarını, korkusuz imgeler bul
Göster cümle âleme kardelenin rengini
Göster, ermeydanında cümle böyle kurulur

Hâlâ içinde mi o küçücük ürkek kız
Cılız kollarıyla tutunup suzinak şarkılara
Alışkanlıkları zorlamakta mı hâlâ
Haydi, yağmur dinmeden yıka kirpiklerini
Ortasından şiir geçen bu şehri bağışla

Sahrada unutulmuş ahraz bir bedavidir tanrı
İmkânsızın insana gülümsemesi aşk
Ölüm yaşamın satır aralarında kaybedip bulduğumuz
Ateşböcekleri bir bir eksilirken yine yan
Yeniden biriktir ve yakana iliştir kendini

SINIR SORUNU

Kırmızı mürekkepli erkek sanatları, tatil penceremizde.
Arada bir sınır sorunu. Yarım dualar Türkçesiz. Yuvarlak
bir gece karanlık atlarını koştursun soframızda. Gelirse
bir üzölmek kekeme, ucuz etekler fora.

Efendim, elimizi taşın altına koymalıymışız. Dört yanımızda
bir uygunsuzluk telaşı. Büyük ovalar koyunsuzluktan, küçük
çarşılar kadınsızlıktan muzdarip. Böyle bir coğrafyada,
bitaraf olunamazmış.

Bütün bunları, gelecek takvimlerin yorgun müşterisi
[söylemiştir.

İşte orada, bir taşra çarşısı ölü köpeklerimizi seviyordu.
İşte orada, gözlerimiz ıssız dükkanlara benziyordu.
Orada, cumartesinin yolu Akdeniz kokuyordu

EVREN BENİ UNUTMA

şeytanın ipiyle inilen kuyuların duvarlarında şiirler
şiirlerde güllük gülistanlık dizeler

dizelerim umurunda mı dünyanın
dünya dönedsun yaşlansın sevişmemiş bedenim
dünyanın dönerek gebe bıraktığı bakirelerden
edindiği sayısız piçten biri olsun yeni sevgilim
bush beyinli piçleri olsun evrenin
evren besleyemediklerini asmaya
astıklarından özür dilemeye devam etsin
rica ederim ne demek
edinilmiş yeni piçler savaşmakta

sevgiliden aldığım spermleri hediye edip
ayrılıyorum gezegenden
evrenin herhangi bir yerinde parlayan tek dizenin sahibiyim

dünya... sevişmediğin zamanlarda aklına geleyim
döndükçe beni hatırla.

(8. sayfadan devam)

alarak tek şiir olarak okumak; onu, ince akışlı gözelerin toplandığı ve
içine baktığımızda yaprakların arasından kendi solgun yüzlerimizi de
görür gibi olduğumuz küçük, doğal bir havuz olarak algılamamız
yerinde olacaktır belki de.

Künye: Güven Turan, *Çıkış*, YKY, İstanbul, Ocak 2008. (60 s.)

*

Susmak Kadın ve Zaman, bana biraz erken bir kitap gibi gelmişti.
Yeni şiirlerle desteklenip beslenerek, bekletilip demlenerek, daha iyi
bir toplama ulaşabilirdi diye düşünüyordum ki meğer okuduğum, bir
ilk kitap değilmiş! Ayrıca öykü, masal, inceleme de yazıyormuş **Eda Keskin**. Zaten kitabın adı da şiir kitabından çok bir deneme-inceleme
adı gibi duruyor.

Genç şair (adayı) belli ki varlığını mutlaka sanatsal bir çabayla
sabitlemek isteyen, kabına sığmaz biri. Ama zaman içinde bu yol ille
de şiir mi olur bilinmez. Çünkü şiirin kuma istemediği hep
söylenegelen, tahripkâr bir gerçekliktir.

Künye: Eda keskin, *Susmak Kadın ve Zaman*, Etki/Dize Yayınları,
İzmir, 2008. (64 s.)

HAYATI ŞİİRLEŞTİREN KİTAPLAR, 3

Ramis DARA

Kafamızdan çok çılgın, aykırı, muhalif, bizden önceki bütün kültürel sanatsal birikimleri alt üst edecek düşünce kırıntıları, birbiriyle ilintili ya da ilintisiz imge salkımları geçebilir, ancak bunların sanatsal ürüne dönüşebilmesi için ne kadar belirsiz, kırık, sıçramalı da olsa yine de bir kompozisyon halinde sunulması gerekir. İyi kötü ortaya dökülmüş bir metnin harfleri, sözcükleri üzerinde rastlantının sunduğu imkânlarla oynayarak yeni, özgün bir kompozisyon yaratılabilir; ama ortada temel ya da ham bir ilk metin yokken kâğıt üzerinde harflerle oynayarak, metin oluşturmaya çalışmak deneysel şiir yerine sadece deneyle sonuçlanmaya daha yakındır.

Bin bir deney sonrasında, arkada gizli bir metin var havasında çok hoş bir metin, şiir ortaya konduğu olur; ancak çok yetenekliyseniz, rastlantı tanrılarının tevaccühüne mazhar olduysanız ve çok arada bir.

Genelde, bir tek kişinin ve o anlık muhayyilesinde büyük anlamlar ürettiği, duyular şezdirildi, fırtınalar estirildiği sanmakla kalınır.

Hatta muhtemel ki sonradan, uçkun duyurular, temelsiz teyeller eriyip gideceği için kişi kendi de şaheserini içinde yitirir, neydi o büyük fırtına, nereye gitti demeye başlar.

Çok yazar - şairli ve iki dilli kitap *Gelenekle Deney*'i okuyunca düşündüğüm ve düştüğüm notlar bunlar. 2008'de İstanbul ve Viyana'da düzenlenen toplantılarda (workshop) sunulmuş, "genç Avusturya ve Türk deneysel şiirlerinin günümüzdeki durumu"nu örnekleyip ele alan şiir ve denemelerden oluşan bir kitap bu.

Kitabın dördü Türk, dördü Avusturyalı sekiz şair-yazarından Mehmet Öztekin "deney şiirinin geleneğidir" sözüne katıldığını, hatta desteklediğini; ancak örnek olarak Murat Üstübal'ın "Üçra-şiir" diye formüle etmeye çalıştığı görüşlerine ve kitabın genel şiir örneklerinin çoğuna sıcak bakmadığını söylemek istiyorum.

Künye: Erhan Altan, Thomas Eder (Haz.), Ömer Şişman (Edit.), *Gelenekle Deney*, Pan Yayıncılık, İstanbul, Haziran 2008. (216 s.)

Kendimi Anadolulunun hası sayarım; bir yanımla Yörüksem, bir yanımla da belki Lidyalıyım. Ve elbette evrenselim; bazı Doğu ve Batı dilleriyle aşinalıklarım oldu, bunlardan yazılı metinlerini okuyup anlayabildiğim biriyle ve sağ olsun Google sayesinde bütün dünya kültürlerine az buçuk açık sayılırım. Bu arada, kolay hazımlı bir koz, az tattığı kültürlerden biri Anadolu'nun ortası ve doğusuyla ilgilidir.

Tahir Abacı'yı bu yüzden çok severim. Eksiğimi tamamlar o benim. Bütün bir edebiyatçı kimliğiyle Anadolu kültürlerinin uzmanıdır o ve şairliğiyle de bunun sözcülüğünü üstlenmiştir. Tarihinden coğrafyasına, gurbetinden sılasına, efsanesinden inancına, acısından sevincine, şarkısından türküsüne, çiçeğinden börtü böceğine, yapılarından yollarına, adlı adsız kahramanların, şiir kişilerinin aşklarından ayrılıklarına, geçmiş hüznlerinden gelecek umutlarına. *Hüznengiz*'in değeri buralardan; bugün çoğu kent insanının gözden kaçırdığı, çoğunun zaten hiç haberdar olmadığı Anadolu kültürlerinden izler taşımasından gelir.

Künye: Tahir Abacı, *Hüznengiz*, Komşu Yayınları - Yasakmeyve, İstanbul, 2007. (64 s.)

Şairlerden karşı cinsinin sesini yansıtmasını beklemek, bulamayınca bunu yargılamak abes bir şeydir. Romanda ve tiyatrodaki bu durum elbette sorgulanabilir; çünkü bu türler doğrudan toplumsal kesitleri ele alır ve toplumda da her iki cins iç içedir.

Şiirse, çokluk bireysel dünyayla ilişkili olduğu, tekil süreçleri, anlık durumları ele aldığı, toplumsallıkla bireyselliklerden hareketle ilişki kurduğu için, iki cinsin zihniyet ya da duyarlık evrenini aynı anda kavramak, konuyu somutlaştıracak bir benzetmeyle, tokmağı davulun her iki yüzüne de iri iri indirmek zorunda değildir.

Bu söylediklerimden kadınlar kadın, erkekler erkek dünyasını yazmak zorundadır'ı çıkararak olursa, kendisini parantez içi ünlemle tebrik eder, ona **Gonca Özmen**'in *Belki Sessiz*'ini okumasını öneririm.

Kitapta çeşitli fiillerle yağmur, nehir, ırmak, deniz, göl ve derelerden geçirilen su uygarlığı çevrenine ilişkin aşk ve özlem şiirlerinde kentli genç kadının evreninden kesitler var. Öfkesiz, yakınmasız, sakin, sizli bizli evvel zaman aşklarının geçti sanılan rüzgârıyla havalandırılmış. Ne olursa olsun, aşk ve özlemin sükûnetle evliliği kolay değildir; ancak, insan olmanın sonsuz zaman içindeki trajik boyutuyla temasta olmazsanız. *Belki Sessiz*'in geri planında böyle bir tema(s) da var.

Künye: Gonca Özmen, *Belki Sessiz*, YKY, İstanbul, Şubat 2008. (76 s.)

Erkan Kara'nın, *Nar Meseli*'ni okuyunca üzüm üzüm üzüldüm. İncelikli şiirler yazma, sufice şeyler söyleme peşinde Sayın Kara, ama ah daha önce şu dili bir öğrense! Kitabın başındaki hayat hikâyesinin ikinci cümlesi şu: "İstanbul da yaşıyor..." Ağbi, İstanbul'un yaşayıp yaşamadığını bırakın, siz hangi dilde, hangi dille yaşıyorsunuz?

Kitabı yine de dikkatle okudum. Bu minval üzere 30'a yakın "de" ve "ki" yanlış! Böyle bir dille yazılan şiir şiir oluyorsa, her şey her şey olur. Ben de bir Picasso reproduksiyonu yapıyorum şu anda!

Kitaba adını veren "Nar Meseli"nden bir cümle: "hiçbir gölgeyi takip etmemek, kendi olmak, o içimizde ki kırmızının yoludur." Ki'nin birleşik yazılması gerektiğini belirtmek için yazmadım. Hayır hayır, kimsede ne kadar ortalamaya maruz kalmayı hak etmiyor! Kimse!

Künye: Erkan Kara, *Nar Meseli*, Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2008. (54 s.)

Hüseyin Peker'in *Tek Vuruş*'u, sevinçle üzücü, övgüyle yergiyi, aşkla ayrılığı, iyilikle kötülüğü, sağlıkla sayrılığı, varlıkla yokluğu, sonuçta yaşamla ölümü birbirine yaklaştıran, adeta çakıştıran bir özge halk filozofu tavrı ve şairin kimselere benzemeyen özel tamlamalı farklı diliyle çeşitli katmanlarda işliyor.

Ana katmanlardan birinde, hayat palyaçoların gösteride bulunduğu, hatta davullar kaba zurnalarla adeta resitaller sunduğu komik bir sahne gibidir ki aslında bu tablo duyarlıksız, değer bilmez toplumsal ve nesnel, sonuçta genel akışın bir panoramasıdır.

Bir başka katman şairler katında gelişir ve şairimiz de bu ülkenin muhalefet liderlerinden ve her an oylarını artırıp iktidara gelebileceklerinden, benzetmek gibi olmasın ama, itilal yapıp yönetime el koyabileceklerinden biri gibidir. La teşbih vela hata, bir kez daha; hatta biraz da Deniz Baykal gibidir, muhalefet iyidir, Şiir Cumhuriyeti kendisi için kötü emel besleyenlere teslim edilmemelidir.

Alt katmanlardan biri, güncel hayat ve çevreyle ilişkilidir.

Bir başkası, caddeler, sokaklar ve buralardaki dostluklarla.

Bir alt katmanda da kaya yarıklarında ya da ağaç kovuklarında dünyaya ve konfora meydan okunur.

Bütün bu ve benzeri katmanlar manzum tiyatronun seyrek diliyle ve çeşitli kahramanlar aracılığıyla değil; şairin özel dünyasından sıcak gözlem, deneyim, duyum ve sezislerle şiirleştirilmiştir.

Hüseyin Peker mi? Dünyaya "kışlamaya" gelmişlerin soyundandır.

Sonuç mu? Hüseyin Peker, sadece İzmir'in değil, Türkiye'nin ve Türkçenin de Hüseyin Peker'idir.

Künye: Hüseyin Peker, *Tek Vuruş*, YKY, İstanbul, Mart 2007. (120 s.)

Güven Turan'ın *Çıkış*'ı; gece - gün, siyah - beyaz, doğu - batı ayrımı yapmadan gönül ve beyin gözünü açarak evreni dinleme ve görmenin, başka tür bir kabullenişin dışında, duyup düşünen gören insan soyu için öyle aman aman bir çıkışın olmadığını gösteriyor gibi. Bunu daha kararlı bir dille söyleyebilmek için "Gizli Alanlar" dörtlemesinin ilk üç kitabını da okumak gerekir.

Bırakın söz sanatlarından, sözcük yükünden bile kaçınılarak yazılmış bu kitabı, bölüm ya da şiir başlığı bulunmamasından da destek

(devamı 7. sayfada)

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Zemin Kat, Osmangazi-BURSA)	Katkı Payı	: 15 YTL
Yayın Danışmanı	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver.	Posta Çeki	: Ceyhan Erim adına 5742436 numaralı hesap
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. : Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	ya da Banka Hesabı	: Ceyhan Erim adına, Finansbank Bursa - Fomara Şubesi, Hesap no:15121799
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Abone ve satış için E-Posta	: cerim66@hotmail.com
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 – BURSA
		Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi *Akatalpa*, şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler ve İhsan Üren'in sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

